

Framtidsjordens Förändringsteori

ENVIRONMENTAL JUSTICE SCIENCE 1988

FRAMTIDJORDENS FÖRÄNDRINGSTEORI

Framtidsjorden är ett nätverk av organisationer som verkar för socialt och miljömässigt hållbar förändring. Vi och våra medlemmar folkbildar och organiserar småskaliga jordbrukare, matkonsumenter, urfolk och blivande lokala ledare i Latinamerika, Sydasiens och Sverige.

Framtidsjorden arbetar med tre områden för förändring:

- Ekologi
- Självtillit
- Samarbete

Självtillit

Att tro på den egna förmågan att lösa utmaningar och hantera problem är en förutsättning för att människor och grupper ska kunna förändra sin situation.

Därför arbetar vi med kulturella rättigheter, identitetsbyggande praktiker, jämställdhet och genusrättvisa.

Miljö- och klimaträttvisa

Förändrade system med företräde för de minst gynnade

Stärkta grupper och individer

Organiserade agerande aktörer

En maktbalans inom och mellan grupper, regioner och länder

Tillgång till demokratiska plattformar

En ekologisk och socialt hållbar värld där alla är inkluderade och har makt över sitt liv

Ansvarsfulla privilegierade och nya normer

Ökad möjlighet att utöva och försvara rättigheter

Civilsamhället har möjlighet att verka

Ökad möjlighet att påverka makthavare och ställa dem till svars

Samarbete

Tillsammans är vi starka och kan skapa systemförändring. Individer, grupper och organisationer behöver samarbeta för att skapa och skapa nätverk för förändring.

Därför arbetar vi med organisering och kunskapsutbyte för att skapa nya normer och relationer som inte bygger på dominans och konkurrens.

Ekologi

Ett ömsesidigt och balanserat samspel mellan människa och miljö är avgörande för nuvarande och kommande generationer.

Därför arbetar vi med biologisk mångfald, lokal resiliens, hållbar resurshantering och produktion (tex agroekologi) samt medveten konsumtion.

Bakgrund till Framtidsjordens förändringsteori

Framtidsjorden är ett ideellt nätverk av organisationer som verkar för socialt och miljömässigt hållbar förändring. Vi och våra medlemmar folkbildar och organiserar småskaliga jordbrukare, matkonsumenter, urfolk och blivande lokala ledare i Latinamerika, Sydasiern och Sverige. Med grundprinciperna ekologi, samarbete och självtillit vill vi se ett fungerande samspel mellan människa och natur idag och för kommande generationer. Tillsammans säkerställer dessa principer en rättvis klimatomställning i enlighet med de Globala målen och Agenda 2030.

De 17 globala målen för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga mänskliga rättigheter för alla, uppnå jämställdhet samt skydda planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Enligt regeringens handlingsplan ska Sverige vara ledande i genomförandet av agendan. På ett eller annat sätt berör Framtidsjordens arbete direkt eller indirekt alla de 17 Globala målen, men vissa mål arbetas det mer med. Exempelvis mål 2 "Ingen hunger" som tar hänsyn till agroekologiska odlingsprinciper, mål 12 "Hållbar konsumtion och produktion" som säkrar matproduktionen, mål 13 "Bekämpa klimatförändringarna" för att hindra den globala uppvärmningen samt mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald för att säkra jordens ekologiska system som utgör nyckeln till jordens hållbarhet.

Framtidsjorden arbetar med tre områden för förändring: **Ekologi**, **Självtilit** och **Samarbete**. Vi ser att dessa samspelar och skapar förutsättningar för att uppnå en ekologisk och socialt hållbar värld där alla är inkluderade och har makt över sitt liv. Den ena förutsätter därmed den andra, vilket tydliggörs i vår grafiskt satta förändringsteori.

Vad innebär våra tre områden för förändring?

Ekologi

Ekologi är ett ömsesidigt och balanserat samspel mellan människa och miljö som är avgörande för nuvarande och kommande generationer. Vi arbetar därför med biologisk mångfald, främjande och bevarande av ekosystemtjänster, lokal resiliens, hållbar resurshantering och produktion, såsom agroekologi, samt medveten konsumtion.

Inom lantbruk och livsmedelsproduktion används ofta begrepp som "hållbar intensifiering" för att beskriva en riktning som kan svara mot utmaningar om ökad världsbefolkning, tryggad livsmedelsförsörjning och bevarandet av resurser. Tolkningen är att skapa en mer effektiv produktion med högre avkastning på redan existerande jordbruksmark. Detta med hjälp av tekniska utvecklingar och insatsmedel som tar hänsyn till miljöskydd och förnyat "naturkapital". Vi ser att denna conceptualisering är problematisk eftersom den motiverar fortsatt intensifiering av industrialiserat och storskaligt jordbruk som lösningen på matsäkerhet. Ett sådant tillvägagångssätt gynnar jordbruksföretag (agribusiness) som redan dominerar globala livsmedelssystem. Detta när vi istället behöver ökade möjligheter att påverka makthavare och ställa dem till svars. Med agribusiness' monopol på makt över vem som ingår och under vilka förhållanden, gör det att kommersiellt orienterade småbrukare tvingas in i en viss jordbruks-logik som privilegierar nyliberal utveckling. Utöver stora växthusgasutsläpp till följd av industriell bearbetning, förpackning och distribution av livsmedel som medför längre reseavstånd, finns ett beroende av små uppsättningar av genetiskt enhetliga grödor för hög produktion, vilket minskar biologisk mångfald till alarmerande nivåer. Att placera negativ miljöpåverkan parallellt med teknovetenskapliga möjligheter förenar sig med det konventionella jordbruksparadigmet där man förankrar ekologiska relationer i en

marknadslogik. Därmed försöker man minska negativa kontextuella effekter snarare än att hantera inneboende ekologiska sårbarheter.

Agroekologi är ett alternativt förhållningssätt som förenar miljömässig hållbarhet och produktionsmål genom att betona tillämpningar av ekologiska kunskaper och principer för att utforma och förvalta system för jordbruksproduktion. Här har vi mycket att lära av globala Syd och många av de organisationer som ingår i Framtidsjordens nätverk i Latinamerika och Sydasien arbetar med att förvalta just dessa kunskaper. Detta är viktigt eftersom biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystemens resiliens, det vill säga kapaciteten att hantera störningar och att kunna återhämta sig snabbt. Ambitionen att främja agroekologi är att konfrontera egenintressen och ersätta det dominerande livsmedelssystemet genom att koppla bort ohållbart utnyttjande av vatten, energi, gödselmedel, kemikalier och mark, genom agroekologiska metoder. Detta inkluderar niche-innovationer, ekologiskt jordbruk, rättvis handel, minimi-bearbetning, permakultur, agroforestry och kollektiva trädgårdar.

Klimatkrisen kräver en systemförändring genom ny jordbrukspolitik som stöttar matsuveränitet. Det vill säga som möjliggör lokala lösningar för småskaligt jordbruk enligt agroekologiska principer. Vi behöver sätta producenter och konsumenter i fokus, snarare än mellanhänder, vilket utökar möjligheten att utöva och försvara rättigheter. Det finns därmed ett behov att sprida makten inom jordbruket för att säkerställa hållbarhet och en socialt rättvis klimatanpassning. Agroekologiska principer kan hjälpa till att påverka förändringar med uppmärksamhet till makt, politik, styrning och värderingar. Speciellt genom att engagera civilsamhället som agerar hävstång för att hålla makthavare till svars. Inom Framtidsjordens program arbetas det med att påverka reformer och lagar som stödjer utvecklingen av ett rättvist och hållbart samhälle. Exempelvis driver organisationerna på för att offentliga upphandlingar ska prioritera livsmedel från ekologiska familj jordbruk. Det drivs även kampanjer för restriktioner mot genmodifierade grödor. Lokalt förhandlas det med myndigheter för att få tillgång till marknadsplatser för familj jordbrukares försäljning. Flera av programorganisationerna verkar också för att utbildning och skolor ska använda miljöpedagogik och inkludera mer miljökunskap i undervisningen, och ursprungsfolksorganisationerna driver på för ökad respekt för kollektiva rättigheter. Genom att arbeta med ekologi för förändring skapar det förutsättningar för att civilsamhället ska ha större möjligheter att verka och att fler röster blir hörda.

När vi värnar om ekologi värnar vi även om jämställdhet. Genom att synliggöra kopplingar mellan jämställdhet och klimat kan vi se att de med minst resurser och inflytande drabbas hårdast. Särskilt utsatta är kvinnor, flickor och marginaliserade grupper. Samtidigt har dessa bidragit minst till klimatkrisen. När könsdiskriminering och maktstrukturer hänvisar kvinnliga jordbrukare till mindre bördig jord, begränsad rätt till mark och resurser, drabbas de också hårdast när ekosystem rubbas och tillgången till naturresurser och mat minskar. Internationella och nationella anpassningsstrategier behöver arbeta för social inkludering och jämställdhet eftersom deras perspektiv är avgörande för att kunna hantera klimatkrisen. Deras röster förbises ofta i den politiska debatten och därför behöver den svenska regeringen behöver genom sitt klimatarbete säkerställa klimaträttvisa. På så sätt kan vi skapa förutsättningar för tillgång till demokratiska plattformar.

Själv tillit

Själv tillit handlar om att samhällsmedlemmar har självförtroende, kapacitet och färdigheter att agera som agenter för sin egen utveckling. Att kunna hantera problem är en förutsättning för att människor och grupper ska kunna förändra sin situation. Det är också en tro på den egna förmågan att lösa utmaningar. Därför arbetar Framtidsjorden med kulturella rättigheter, identitetsbyggande praktiker, jämställdhet och genusrättvisa. Själv tillit är ett nyckelbegrepp i våra program som har ett demokratiskt, deltagande tillvägagångssätt.

Vi ser att självtillit är en förutsättning för hållbar utveckling. En ekologisk och socialt hållbar värld kräver en maktbalans och genom att stärka grupper och individer skapar vi förutsättningar för organiserade, funktionella utövare. Att vara beroende står ofta för svårigheter och anses vara ett symptom på förtryck. Ett motsatt begrepp, som erbjuds som det föredragna tillståndet, är självtillit och har anammats inom utvecklingssammanhang för att påvisa hållbara lösningar. Social självtillit hänvisar till förmågan hos ett samhälle att fungera med sammanhållning, socialt ansvar och ömsesidigt beslut om beroende, mobilisering av resurser och den mellanmännliga förmågan att ta itu med frågor och initiativ för ömsesidig nytta. Självtillit stärker alltså förmågan att göra anspråk på sina civila, kulturella, ekonomiska, politiska och sociala rättigheter. Därmed kan vi skapa förändrade system med företräde för de minst gynnade. Vi vet att klimatkrisen inte bara handlar om miljön. Det är även en kris för mänskliga rättigheter, för rättvisa och för politisk vilja.

Svenska beslutsfattare har ett ansvar att säkerställa att den gröna omställningen blir rättvis och inkluderande enligt vår feministiska utrikespolitik. Den ojämlikhet som ligger till grund för klimatförändringarnas påverkan på kvinnor, flickor och marginaliserade grupper behöver adresseras i högre grad. Marginaliserade gruppers deltagande och inflytande är avgörande för klimatarbetet och internationella och nationella anpassningsstrategier bör därför i mycket större utsträckning ta tillvara på dessa grupper som en resurs. Dels genom att stärka röster som synliggör kopplingen jämställdhet och klimat, och dels genom att driva på för sådana internationella och europeiska klimatinitiativ och klimatpolitiska ramverk. När kvinnor och flickor tar ställning för miljön, mänskliga rättigheter eller rätten till mark utmanar de även strukturella orättvisor och könsmaktsordning. De utsätter sig för större risker om könsrelaterat våld än det våld och hot som redan drabbar alla miljö- och människorättsförsvare. Det krympande demokratiska utrymmet behöver belysas mer och insatser stärkas inom framtida handlingsplaner både internationellt och genom Sveriges feministiska utrikespolitik. Till exempel bör det finansiella stödet öka och relevanta lagar måste förstärkas för att ge bättre skydd åt dessa aktörer. Vi ser att en politik med starkare fokus på jämställdhet och klimaträttvisa skapar förutsättningar för organiserade, funktionella utövare för en hållbar värld.

Samarbete

Framtidsjorden är ett nätverk av lokala organisationer i Sverige, Latinamerika och Indien som tillsammans verkar för förändring på socialt rättvis och ekologiskt hållbar grund. Vi har en anti-rasistisk värdegrund som förutsätter samarbete och demokratiskt deltagande. Genom samarbetet inom nätverket vill vi skapa rättvisa former för internationellt utvecklingssamarbete och ställer oss därför kritiska till de hierarkier som finns mellan "sändare" och "mottagare", samt uppfattningen om vem som är ett aktivt subjekt eller expert. Liksom patriarkala och rasistiska föreställningar vilar maktordningarna om Nord-Syd på dualistiska uppfattningar om vi-dem, utvecklade/icke-utvecklade och moderniserade/icke-moderniserade. Vi ser att den ekonomiska världsordningen, med dess rasistiska och koloniala strukturer, leder till en orättvis fördelning av resurser. Detta skapar en ojämlik representation i beslutsfattande på alla samhällsnivåer, vilket är något som Sverige behöver aktivt motverka genom sitt privilegierade ansvar. Genom samarbete kan vi återställa en maktbalans mellan grupper, regioner och länder.

Framtidsjorden har alltid sökt horisontella samarbetsformer och därmed har metoderna för delat ansvar och gemensam planering kontinuerligt utvecklats. Alla program och projekt tas fram gemensamt i det internationella nätverket. Det svenska nätverket söker Sida-finansiering från Forum Civ. De svenska vän-grupperna stöder det projekt som deras vän-organisation i Syd arbetar med, samt är med i planering, sprider information i Sverige och samlar in den egeninsats som behövs för att kunna erhålla

programbidrag. Minst en gång per år hålls ett planeringsmöte i varje program. Där diskuteras projekt, budgetar och ansvariga för olika områden och aktiviteter utses. I Asien Programmet finns en koordinationsgrupp som planerar möten, workshops, påverkansaktioner och utbyten. I Sydamerika finns också en koordinationsgrupp med liknande ansvar, en projektkommission som granskar projektförslag, en kommunikationsgrupp som ansvarar för kampanjplanering och en kommission som utvecklar den gemensamma uppföljningen.

En viktig del i programmen är att lära av varandra och tillsammans utveckla metoder. Folkbildning är en gemensam nämnare där organisationerna, genom att skapa förutsättningar för ömsesidigt lärande i trygga rum, har funnit banbrytande lösningar för lokala och globala miljöproblem. Vi ser att när vi skapar en maktbalans inom och mellan grupper, skapar vi även förutsättningar för nya normer och ansvarsfulla privilegierade. Flera utbyten görs mellan organisationer varje år där vi tar del av varandras erfarenheter, utbyter kunskap om arbetssätt, organisering och system. Gemensamma kurser och workshops i ämnen som är viktiga för verksamheten genomförs ofta i samband med programmöten. Kunskap och erfarenheter utbyts även mellan Sverige och nätverksorganisationerna i Asien och Latinamerika. Dels genom informationsturnén Lära av Syd då medlemmar från organisationerna i Asien och Latinamerika bjuds in till Sverige för att dela med sig av sina erfarenheter, men även genom Praktikantprogrammet (i samarbete med Folkhögskolan Biskops Arnö) där unga svenskar får möjlighet att under några månader vistas i Asien eller Latinamerika för att följa en organisations arbete.